

Sluttrapport Kultur- og naturreise 2012 - 2015

Det vises til bestilling i tildelingsbrev 2016 for Riksantikvaren. Denne rapporten er refleksjoner om hovedtrekk og -resultater fra prosjektet, og må ses i sammenheng med utvidet rapportering på prosjektets [nettsider](#), ikke minst gjelder det på området data og teknologi og mer utfyllende oversikter over aktiviteter. Erfaringskonferansen 13. november 2015 var en muntlig rapportering av mange tema og aspekter ved Kultur- og naturreise. De fleste av innleggene ble [strømmet](#) og utgjør en del av rapporteringen. Viser videre til tidligere års rapporter og notater om prosjektet fra Riksantikvaren oversendt departementet.

Sammendrag

Fire år. Ett stort prosjekt bestående av mange mindre delprosjekt. En prosess med ulike del- og parallelle prosesser. Usynlige og synlige resultater. Prosjektet har vært en reise – i tid og rom, i rykk og napp, i utfordringer og opplevelser, i teknologi og arbeidsformer.

Gjennom prosjektperioden har etatene bidratt til holdningsendring i egne organisasjoner og i flere fagmiljøer knyttet til forvaltning og bruk av åpne data og felles løsninger. Gjennom å prøve og feile har en utviklet konkrete nasjonale formidlingsløsninger. Prosjektet har tvunget etatene til å se egne data i et nytt lys – med hensyn til kvalitet, bruksområder og forvaltning på tvers i egen organisasjon og i sammenheng med andre etater og organisasjoner data. Ved å være et åpent prosjekt har man blitt et samlingspunkt for stadig flere med interesse for hvordan man kan få til enklere måter å tilgjengeliggjøre og formidle data på tvers for å gi dem økt verdi og nå ut til flere brukere. Prosjektet har blitt et stort kunnskapsbygging- og delingsprosjekt. Økt interesse har skapt økt synlighet i samfunnet – og medfører et større potensiale for verdiskaping. En fireårig prosjektperiode med sterkere forankring har resultert i et videre tverretatlig samarbeid. Kultur- og naturreise har vært et vann – vann samarbeid der resultatene blir større og mer generelle enn det den enkelte etat kan oppnå på egenhånd.

Hovedresultater

- Økt bevissthet om hva åpne data er og hvordan forvalte dem
- Økt kompetanse om egne data, behov for kvalitetsheving og brukerbehov
- 20 workshops, 10 fagdager og 1 konferanse innen tema åpne data, mobilformidling, infrastruktur
- Etablert #hack4no som møteplass for innovasjon
- 25 nasjonale / regionale / lokale datasett tilgjengelig i én fritt tilgjengelig nasjonal formidlingstjeneste. Stort potensiale for bruk av mange aktører.
- 1 3D-formidlingsjeneste (Vibox Dovrefjell)
- Beriket og skapt mer data
- Fått erkjennelse om behov for en mer robust og fleksibel nasjonal infrastruktur for kultur- kulturminne- og relaterte geodata
- Økt interesse for, oppmerksomhet om og bruk av etatenes data i samfunnet
- Etablert nettverk med nordiske, nasjonale, regionale, lokale aktører
- Økt åpenhetskultur
- Erkjennelse for behov for utvikling innen digital tilgjengeliggjøring, sammenstilling og formidling, og metoden «lære gjennom å prøve å feile»
- Tydeligere og mer forankret samarbeid mellom Kartverket, Kulturrådet, Riksarkivet og Riksantikvaren som er til nytte på områder ut over prosjektets arbeidsfelt

- Inngått et videre/lengre og mer forankret samarbeid om digital tilgjengeliggjøring, sammenstilling og formidling av etatens data

Partnerskap og organisering

Riksantikvaren, Kartverket og Kulturrådet har vært med siden oppstart høsten 2011. Riksarkivet kom inn som partner januar 2014 og Miljødirektoratet (tidligere Direktorat for naturforvaltning, DN) deltok fra planleggingsfasen 2011 og ut 2014.

Direktørene for etatene har utgjort prosjektets styringsgruppe. I 2015 besto den av Inga Bolstad, Anne Cathrine Frøstrup, Anne Aasheim og Jørn Holme. Holme har vært gruppens leder siden oppstarten noe som har sikret kontinuitet og tydelighet. Styringsgruppen har spilt en viktig rolle i å synliggjøre betydningen av prosjektets målsetninger. De ulike etatene har for øvrig deltatt på en rekke andre måter, blant annet gjennom Faggruppen – et viktig diskusjonsfora og rådgiver for styrings- og prosjektgruppen bestående av sentrale fagpersoner. Faggruppen har også bidratt til at fagkunnskap og kompetanse hos de ulike partnerne kommer prosjektet som helhet til gode. I løpet av prosjektets liv har det blitt satt ned tverrgående arbeidsgrupper etter behov. Etatene har internt organisert arbeidet med prosjektet på ulike måter, de fleste med en intern koordinator og prosjektgruppe. Dette har sikret en bredere forankring i hver organisasjon. Hos Riksantikvaren ledet Line Bårdseng arbeidet. For prosjektgruppen har det vært en styrke å ha faste kontaktpersoner.

Prosjektgruppen har vært den koordinerende, strategiske og operative kjernen i prosjektet. Det er basert på en nær dialog med styrings- og faggruppe og utført på bakgrunn av vedtatte prosjektplaner. Gruppen har hatt ansvar for fellesoppgaver knyttet til drift, utvikling, rådgivning, kompetansebygging, nettverksbygging og formidling. Medlemmene av prosjektgruppen har formelt vært ansatt av Kulturrådet og hatt arbeidsplass hos dem. Antall medarbeidere har vært tre-fire. Prosjektleder fra august 2011 til juli 2014 var Siri Slettvåg. Da hun sluttet, overtok Sidsel Hindal som hadde vært ansatt siden desember 2011. Øvrige medarbeidere har vært Marit Kjelsrud Amundsen (januar 2012 – mars 2013), Lars Rogstad (januar 2012 – februar 2014), Tollef Ladehaug (februar – juli 2014), Håvard Johansen (april 2014 – desember 2015) og Sarah Mcseveny-Åril (januar – desember 2015).

Kultur- og naturreise jobbet nasjonalt, men hadde to geografiske pilotområder hvor prosjektet, i samarbeid med de lokale partnerne, drev en særskilt innsats innen innholdsberiking og -produksjon, kompetanseheving, uttesting av løsninger og strategisk nettverksbygging. Pilotområdene står fram som modeller for lokal forankring og viser hvordan en kan skape engasjement knyttet til å formidle og viderebruke lokal kunnskap om kultur, kulturminner og naturressurser. Pilotområdet Bø og Sauherad ble i 2014 utvidet til å gjelde hele Telemark, men fremdeles med et hovedfokus på de to opprinnelige kommunene. De to andre opprinnelige pilotområdene Akerselva og Dovre inngikk fra 2014 i den utvidede piloten Gudbrandsdalsleden fra Oslo til Trondheim. Utvidelsen skyldtes et ønske fra Riksantikvaren om å se satsningen på pilegrimsleden i nærmere sammenheng med Kultur- og naturreise. Fremdrift av arbeidet i pilotene er avhengig av samsillet mellom prosjektgruppen og de lokale koordinatorene og ikke minst koordinatorenes innsats lokalt. I Telemark var Sindre Flø ansatt i 50 % stilling 2012 – 2014. Denne piloten har også hatt en lokal styringsgruppe ledet av rådmann i Bø kommune, Åse Egeland. Hans Erik Utne, rådmann i Sauherad, representant fra Telemark fylkeskommune samt Line Bårdseng fra RA og Kultur- og naturreises prosjektleder har vært faste medlemmer i den lokale styringsgruppen. For Gudbrandsdalsleden har prosjektgruppen hatt det overordnede koordineringsansvaret. Lokalt på Dovre har Berit Fiksdahl fra Dovre kommune fungert som koordinator, i nær dialog med Hans-Jacob Dahl fra Pilegrimssenter Dovrefjell og Espen Rusten fra Statens naturoppsyn (SNO), avd. Hjerkin, inntil Miljødirektoratet trakk seg ut. Når det gjelder piloten Akerselva, som var Kulturrådets primærprosjekt, ble dette i hovedsak driftet av prosjektgruppen.

I løpet av prosjektperioden har det skjedd mye utskiftninger av personell i prosjektgruppen og hos de ulike etatene. Alle de fem etatene har vært i gjennom større eller mindre omorganiseringsprosesser som på ulike måter har påvirket arbeidet i Kultur- og naturreise; kapasitet til å delta i prosjektarbeidet, til dels mangel på kontinuitet internt hos enkelte partnere, og det har hatt økonomiske konsekvenser. Samlet sett har det vært krevende både for prosjektgruppen, den enkelte etat og pilotene. Miljødirektoratets interne diskusjon sommer – høst 2014 om hvorvidt de skulle trekke seg ut av prosjektet, ble i meget liten grad kommunisert ut til samarbeidspartnerne eller prosjektgruppen noe som førte til stor usikkerhet om rammebetingelsene for 2015 og dermed den konkrete planleggingen og gjennomføring av enkelte tiltak. En endelig beslutning ble først i januar 2015 formidlet til styringsgruppen. Det forhold at Miljødirektoratet trakk seg ut av Kultur- og naturreise svekket grunnideen bak prosjektet og fremdriften. Til tross for at det ble redusert tilgang til naturinnhold beholdt vi navnet. En direkte konsekvens var redusert økonomi noe som førte til at man ikke kunne forlenge ordningen med lønnet koordinator i Telemark. På grunn av dette mistet man en del av trøkket i arbeidet og prosessen regionalt. En annen direkte konsekvens av uforutsigbar økonomi var at Kultur- og naturreise ikke kunne påta seg planlegging og gjennomføring av #hack4no 2015.

Tidsramme

ABM-utvikling, Riksantikvaren og Kulturrådet begynte i 2010 planleggingen av et prosjekt knyttet til stedsbasert formidling. Parallelt planla DN og Kartverket et lignende naturformidlingsprosjekt med utgangspunkt i Dovre kommune. KLD og etatene så det som interessant å se disse to prosjektene i sammenheng og brukte 2011 til planlegging av felles prosjekt. Miljøverndepartementet bestemte derfor at det opprinnelige prosjektet naturreise måtte ha med kartfestede naturverdier, og prosjektet ble da Kultur- og naturreise. Formell oppstart av Kultur- og naturreise som et toårig pilotprosjekt var januar 2012. Vedtatt forlenget med to år 2014-2015 av styringsgruppen april 2013. Prosjektet ble formelt avsluttet desember 2015. På bakgrunn av erfaringene og resultatene fra arbeidet brakte styringsgruppen tidlig opp behovet for en videreføring av samarbeidet etter prosjektslutt høsten 2014. Mye tid ble brukt i siste prosjektår på å legge planer for videre arbeid og sikre finansiering. En prosess som resulterte i at et fortsatt tverretattlig digitalt utviklingssamarbeid for tilgjengeliggjøring og formidling av kultur-, kulturminne og relaterte geodata i 2016 var sikret finansiering og kontinuitet ved at de tre medarbeiderne i prosjektgruppen ble ansatt ut 2016, nå i hver sin etat.

Økonomi

Kultur- og naturreise er finansiert av de deltakende etatene. Det har ikke foreligget en bindende avtale om størrelsesorden på tilskuddene fra den enkelte etat, noe som kunne ha sikret større forutsigbarhet. Tilskudd er bevilget per år. Prosjektet har samlet mottatt 14,95 millioner i tilskudd i perioden 2011-2015 som fordeles slik:

	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Kartverket			0,75	0,75	0,3	1,8
Kulturrådet	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	5,0
DN/Miljødirektoratet (gikk ut des. 2014)		0,8	0,9	0,9		2,6
Riksarkivet (kom inn jan 2014)				0,6	0,4	1
Riksantikvaren	1,0	1,0	1,05	1,0	1,5	5,55
						14,95

Riksantikvaren og Kulturrådet har vært de største økonomiske garantistene for prosjektet. I tillegg til økonomisk tilskudd kommer personalinnsats nedlagt i den enkelte etat. Hovedansvaret for #hack4no

01.02.2016

2015 ble tatt av Kartverket og Difi, og av den grunn kanaliserte Kartverket mye innsats inn mot dette arbeidet. Bø kommune har lagt inn et mindre beløp til aktiviteter lokalt.

Midlene er i hovedsak benyttet til lønn og godtgjørelse prosjektgruppen og lokal koordinator Telemark (11,15 mill), kjøp av ekstern bistand Teknologisk utvikling og tilrettelegning / produksjon av innhold (1,9 mill), nettverksbygging og kompetanseutvikling (1 mill), diverse driftskostnader (0,4 mill). Et restbeløp på 0,5 mill er overført til bruk i det videre samarbeidet i 2016.

Når det gjelder det digitale etatsamarbeidet i 2016 er det finansiert på følgende måte: Hver etat stiller kr 200 000 til disposisjon for et felles utviklingsbudsjett på kr 800 000. Samlet sett er det 3,8 stillinger i samarbeidsgruppen. Stillingsressursene er fordelt slik; Riksantikvaren 60 %, Kartverket 60 %, Kulturrådet 60 %, Riksarkivet 100 % og i tillegg er en 100 % stilling finansiert i hovedsak av restmidler fra Kultur- og naturreise, resterende kostnader for denne stillingen dekkes av Kulturrådet. Videre stiller Riksantikvaren felles lokaler til disposisjon for samarbeidsgruppen.

Målsetninger, strategier og aktiviteter

Mål, strategier og aktiviteter er nedfelt i hovedprosjektplan fra desember 2011 og plandokumentet for 2014-2015. Utgangspunktet for arbeidet var:

- Vise sammenstilt informasjon om et sted når du er der
- «Å synliggjøre det usynlige» - innhold fra forvaltningsdatabaser, arkiv, museer og lokale kilder (også kunnskap i menneskenes hode)
- Koble forvaltnings-, formidlings- og leksikalsk data i det som er kalt «den digitale trekant»
- Identifisere utfordringer og erfare hva som skal til for at innholdet og kunnskapen skal kunne tas i bruk av andre - til formidling, forvaltning, undervisning, forskning.
- Vise at man kan skape nytt liv av innholdet gjennom nye sammenhenger og tjenester
- Få erfaring med mobilformidling av åpne data
- Formidle erfaringer og resultater til partnernes fagmiljøer og andre interesserte
- Delta i ordskiftet om og bidra til å realisere den store digitale dugnaden for åpne data.
- Avgrensede geografiske pilotområder

Aktivitetene i Kultur- og naturreise var konsentrert rundt to hovedmålsetninger:

- Tilrettelegge for og stimulere til økt bruk av offentlig data i blant annet mobile formidlingsløsninger
- Bidra til åpen og enkel tilgjengeliggjøring av mer data av bedre kvalitet

Et overordnet mål har vært å bidra til økt forståelse for kultur- og naturarv gjennom å gjøre informasjonen om kultur- og naturverdier mer kjent og lettere tilgjengelig, og å legge til rette for verdiskaping.

Arbeidsområder

For å oppnå disse målene har det vært behov for å arbeide innenfor fire hovedområder:

1. Strategisk arbeid
2. Data
3. Infrastruktur / teknologi
4. Mobilformidling og formidling mer generelt

1 Strategisk arbeid

Innen det strategiske har vi jobbet fra det små til det store. Et avgjørende valg har vært at personer er den avgjørende ressursen. Vi har investert i mennesker, og vi har investert i å utvikle fagfellesskap

og nettverk – lokalt, nasjonalt, internasjonalt – på tvers av fag- og sektorgrenser. Vi har jobbet internt hos partnerne, ut mot ulike miljøer i pilotområdene, opp mot departementene – mot og med Difi, NRK, NSB, TØI, andre statlige etater, frivillig organisasjonsliv som DNT, historielag, arkiv-, bibliotek- og museumssektoren, reiseliv, wikimiljøet og utviklermiljøer. Det har vært viktig å legge til rette for bruk av data for tredjepart, også av kommersielle aktører.

I dette arbeidet har det vært helt sentralt å snakke om:

- bevisstgjøring om hva åpne data er
- hva kan dataene brukes til
- hvordan kan vi best mulig legge til rette for bruk

Mange ideer har vi hatt, mange har vi gjennomført - og en del har vi måtte la ligge til senere eller forkaste helt. Det vi vet er at det er i møtet mellom mennesker kreativitet oppstår, ulike problemstillinger reises, kunnskap overføres og nye løsninger oppstår. For å få det til er det nødvendig å skape rom for slike møter og det må utvikles et felles språk og en felles forståelse av begreper.

I løpet av prosjektperioden har det strategiske arbeidet blitt stadig viktigere -med #hack4no 2014 og 2015 som en manifestasjon om at arbeidet med åpne data er blitt et viktig politisk satsningsområde og at det er stadig økende interesse for åpne offentlige data. I forbindelse med planlegging av #hack4no var samarbeidet med Difi viktig – et samarbeid som har vokst seg sterkere gjennom året.

Behovet for økt koordinering av digital innsats innen og mellom offentlige virksomheter er blitt tydeligere kommunisert av politikere. I løpet av prosjektperioden har Kultur- og naturreise blitt invitert til Klima- og miljødepartementet (KLD) flere ganger, til Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) og Kulturdepartementet (KUD) for å presentere tematikk, løsninger og utfordringer prosjektet har arbeidet med. En fin oppfølging av den formelle lanseringen av prosjektet i 2011 som ble gjort med daværende miljøvernminister Erik Solheim og kulturminister Anniken Huitfeldt til stede.

Lederseminaret 11. mai 2015 var igjen et viktig skritt i bevisstgjøringen om og kunnskapshevingsprosessen om hva åpne data er og ansvaret den enkelte etat har alene og i fellesskap med andre etater og i samspill med departementene – blant annet med utgangspunkt i erfaringer fra Kultur- og naturreise. Seminaret ble også et bevis på økt bevissthet og dialog - ikke minst demonstrert gjennom innleggene fra politisk ledelse i de tre ansvarlige departementene. Representanter fra Difi uttalte at «dette kunne ikke skjedd for tre år siden». Seminaret var også et viktig virkemiddel for å forankre Kultur- og naturreise enda bredere i den enkelte etat og departement.

Et konkret resultat av prosjektets arbeid med å være synlige, drive bevisstgjøringsarbeid og utvikle tjenester at Kultur- og naturreise blir omtalt i den kommende stortingsmeldingen Digital agenda som et godt eksempel på et prioritert satsningsområde. Kultur er også valgt ut som et av fem satsningsområder for KMDs digitale arbeid i tiden fremover.

Pilotområdene

I pilotområdene er Kultur- og naturreise benyttet strategisk. I Telemark har man brukt deltakelse i prosjektet for blant annet å styrke båndet og samarbeidet mellom det viktige frivillige miljøet og mer etablerte institusjoner og offentlig forvaltning på kulturminnefeltet. Det har ført frem til et vedtak om en interkommunal kommunedelplan for kulturminner for Bø og Sauherad. I den lokale sluttrapporten skrives de også: «Det er store potensial for å formidle den rikhaldige kulturarven i Midt-Telemark, både mot skule og reiselivet. Med Kultur- og naturreise har vi ein digital infrastruktur

01.02.2016

vi ønsker å bruke i framtidige formidlingsprosjekt. I handlingsplanen vil digital formidling og videre registrering av kulturminner ha ein sentral plass». Rådmann Åse Egeland's innlegg på konferansen 13. november ga et meget godt bilde av strategisk tenking og bruk av prosjektet regionalt.

Berit Fiksdahl har uttrykt at de to viktigste satsningene hun har deltatt i gjennom arbeidet i Dovre kommune er pilegrimsleden og Kultur- og naturreise, og at det er verdifullt at disse ses i sammenheng. Fra lokalt hold har Dovre kommune vært opptatt av langsiktighet slik at en har mulighet til å inkorporere kunnskap og konkrete resultater fra prosjektet, ikke minst gjelder det for å utnytte dette i verdiskaping innen reiselivssektoren. Her vil blant annet den økte produksjonen av formidlingsrettet innhold for punkter langs pilegrimsleden bli viktig. I tillegg er det sentralt at all annen informasjon nå mye enklere kan tas i bruk. Fra pilegrimssentrene sin side, særlig fra senteret på Dovre som har vært en hovedkontakt, er den økte kompetansen på digital formidling fremhevet samt mulighetene den gir. SNO, avd. Hjerkinns har fått styrket sin digitale kompetanse. Dette har gitt dem en merverdi ved tilgjengeliggjøring og formidling av sin omfattende fagkompetanse og digitalt innhold er som resultat integrert i undervisningsoppleggene.

Prosjektets bidrag med å skape arenaer for nettverksbygging og kunnskapsformidling lokalt og nasjonalt er fremhevet fra pilotene. Fra prosjektledelsen har det vært en meget viktig strategi, som både har bidratt til at en har lyktes med bevisstgjøringsprosessen óg klart å gjøre et så høyt antall som 25 datasett tilgjengelig i én løsning. I dette arbeidet har det også vært av stor betydning å kunne tilby en verktøykasse med konkrete tjenester i en nasjonal digital infrastruktur. Det har blant annet gjort det mulig å registrere brukerskapt innhold i Digitalt fortalt og Kulturminnesøk, stedfestingsmuligheter i Digitalt Museum, Digitalt fortalt og Kulturminnesøk. Dette har sikret en flyt i infrastrukturen – mulighet for innlegging og uthenting.

Innovasjon

En annen strategi har vært å være synlige – noe #hack4no i stor grad bidro til. Skal potensielle brukere ha lyst til å ta i bruk dataene som vi forvalter, så må man vite at de finnes og hvor det finnes.

Den første store synlighetsarenaen var Apps4Norge, Norges første appkonkurranse på åpne offentlige data arrangert av Difi og IKT-Norge våren 2013. Prosjektgruppen og Kulturrådet hadde nær dialog med Difi i planleggingsfasen. Kultur- og naturreise la også ned et stort arbeid for at partnernes data skulle klargjøres til konkurransen og det var veldig gledelig at partnernes data ble svært mye brukt. «Ætterforsker» med bruk av den stedfestede folketellingen 1910 og foto fra DigitaltMuseum, fikk en annenplass og «Geotur» med data fra flere av partnernes baser, vant lagkategorien. I tillegg fikk Kulturrådet andre pris i klassen for mest åpne etat. Grunnlaget var lagt.

En idé som har vært definerende og avgjørende for Kultur- og naturreise var overbevisningen om at Norge trengte et hackathon. #hack4no 2014 i Kulturrådets lokaler var ikke bare en kreativ møteplass mellom utviklere, designere, kunstnere og en rekke andre profesjoner. Det var også en viktig milepæl for partnerne for å ferdigstille API-er og data. I tillegg var bruken av dataene og samtalene med utviklerne en viktig lærdom i arbeidet med hva de forventer og hva de ikke forstår som en kilde til videreutvikling. Offentlige virksomheter trenger slike begivenheter som en motivasjon og anledning til å få gjort et viktig stykke arbeid. Derfor ble det også et #hack4no i 2015. Denne gang på Hønefoss hos Kartverket med Difi som medarrangør. Nytt av året var juniorhack med 95 barn i alderen 4 til 16 år. Deres engasjement, innsats og ikke minst kunnskap vitner om at fremtiden ser lys ut. Det er viktig å lytte til denne generasjonens behov. Koblingen mellom den norske konkurransen og nordiske Slush var et viktig grep og et springbrett for økt synlighet for vinnerne.

#hack4no betrakter vi som det viktigste innovasjonstiltaket ved siden av utviklingen av de åpne og fleksible kartformidlingstjenestene. Det er kommet konkrete resultater ut av konkurransene.

Tjenester som appen Hjortefot, Biocaching – spill om biologisk mangfold (under utvikling) og tjenesten Gi tein som skal bidra til å rydde «spøkelsesteiner» (under utvikling), kan nevnes. Det er også verdt å nevne den teknologiske løsningen for Nasjonalmuseets nye tjeneste med koblinger fra foto til artikler i Kunstnerleksikonet og Wikipedia som ble lansert i oktober 2015. Hovedutvikleren, Dag Hensten, har uttalt at deltakelsen på #hack4no 2014 var avgjørende for dette arbeidet med hensyn til lærdom, inspirasjon og pushfaktor.

2. Data

Data er på mange måter et diffust begrep. Det er langt fra verneområder på Dovre til videokunstverket «[Akrobaten - hinder eller bro?](#)» av Shwan Dler Qaradaki, kunstneren som fikk Kulturrådets debutantpris 2015. En post fra forvaltningsdatabasen Askeladden, et kart, folketellingsdata, foto fra Digitalt Museum og bøker fra bokhylla.no er andre eksempler på data vi har arbeidet med. Dataene prosjektet har jobbet med kan deles inn i følgende kategorier:

- Fagdata
- Fortellinger og brukergenerert innhold
- Leksikalske data
- Geodata i form av ulike kartgrunnlag fra Kartverket

I 2015 har en beholdt den overordnede avgrensningen til kultur- og naturdata, men etter at Miljødirektoratet trakk seg ut av prosjektet så har en tydeligere fokusert på kultur-, kulturminne- og geodata. I 2015 er det fokusert på 25 [datasett](#).

I hovedsak har vi arbeidet med åpne data – som defineres slik:

- Dataene må være tilgjengelige i sin helhet, helst som gratis nedlasting eller spørregrensesnitt (API) via Internett. Dataene må også være tilgjengelige i en enkel form og mulig å redigere.
- Dataene må gjøres tilgjengelige under vilkår som tillater deling og viderebruk, også når de kombineres med andre datasett.
- Alle skal ha muligheten til å bruke og dele. Ingen arbeidsområder, enkeltindivid eller grupper skal diskrimineres. Det er ikke tillatt med restriksjoner som hindrer kommersiell bruk, eller restriksjoner for enkelte bruksområder, som for eksempel «bare i undervisning».

Man har i all hovedsak fokusert på datasett som tilfredsstillende disse kravene. Men i noen tilfeller har en likevel valgt å bruke data som ikke tilfredsstillende alle krav. Det har vært to hovedgrunner til dette. For det første har det vært viktig å vise muligheter ved sammenstilling og tilgjengeliggjøring av data. For det andre har en sett at ulike former for tilgjengeliggjøring faktisk kan bidra i en prosess mot at data blir åpne som definert over. Synliggjøring og tilgjengeliggjøring blir i seg selv et argument for å åpne opp for generell bruk.

Det er mange utfordringer knyttet til tilgjengeliggjøring av data fra kultursektoren og relaterte datasett. For mer utdypende informasjon om dette temaet henvises det til den nettbaserte erfaringsrapporten. Når det gjelder selve dataene så har utfordringene vært knyttet til fire hovedområder som er datakvalitet, volum, stedfesting og lisensiering. I prosjektet har man gjennom hele perioden jobbet aktivt med de ulike temaene, både i form av diskusjoner og konkret arbeid – både som et partnerskap og i mer en til en relasjon mellom prosjektgruppen og den enkelte partner. Gjennomgangen av dataene har vært en veldig nyttig lærdom og til tider en aha-opplevelse for partnerne i prosjektet. Gjennom egen og andres bruk erfarer etatene data på nye måter og en blir utfordret til å tenke hvordan vi kan jobbe sammen på nye måter. Dette gjelder både i egen organisasjon, men også på tvers av organisatoriske grenser. For Riksantikvaren har dette ført til økt kvalitativt fokus på egne data, der nye og andre aktører samt andre bruksområder for dataene, har

gitt Riksantikvaren verdifull innsikt i styrkene og svakhetene til egne rutiner rundt hvordan dataene skapes, vedlikeholdes og deles. Deltakelsen har også tydeliggjort viktigheten av samarbeid på tvers i egen organisasjon. Ikke minst gjelder dette godt internt samarbeid mellom de seksjoner og avdelinger som skaper de digitale kulturarvsdataene (fagseksjonene) og de som bygger og utvikler IKT-systemene der disse dataene finnes (QD-seksjonen). Like viktig er det å prøve å se helhetlig på utnyttelsen av dataene, fra et fag- og forvaltningsfokus til et formidlings- og delingsfokus. Erfaringene fra Riksantikvaren er også dekkende for de øvrige partnerne. Prosjektgruppen har stått for et kontinuerlig «press» på etatene innen disse fire områdene.

Datakvalitet er et stort og generelt begrep. Selv om det er vanskelig å rangere ulike problemområder så er det mye som tyder på at utfordringene knyttet til kvalitet er de mest sentrale. Den grunnleggende utfordringen blir derfor at det i prinsippet ikke finnes data med god og dårlig kvalitet, men at det er god og dårlig kvalitet i forhold til noe. Her finnes det en rekke parametere å ta hensyn til, men noen av dem en har jobbet med er:

- Brukere og målgrupper
- Formidlingsløsninger og utforming av grensesnitt
- Fysisk kontekst
- Brukernes ønsker og behov

Ulike løsninger og ulike brukere vil kreve ulikt innhold. Det er derfor umulig å si noe generelt om tekstlengde, struktur, metadata etc. En generell utfordring ser ut til å være knyttet til bruken av fagdata utenfor fagmiljø og forvaltning. Her er det store utfordringer i forhold til bruk av interne begrep, forkortelser og kontekstuelle metadata. Det er også en stor utfordring at en del fagdataobjekt ikke har tilhørende bilder og at kravet til beskrivende tekst derfor også blir veldig stort. For alle etatene er det behov for en større kartlegging av ulike gruppers interesse for, behov og krav til etatenes data. Dette en oppgave som skal følges opp i 2016.

Når det gjelder volum er det kanskje bare en brøkdel av den informasjonen som offentlige institusjoner forvalter som er tilgjengelig som åpne data. Det er en stor utfordring for sektorene og partnerskapet bak Kultur- og naturreise. På europeisk nivå estimerer Europeana at ca. 10 % av kulturarven er digitalt tilgjengelig. Og i tillegg til det kreves både lisensiering og stedfesting for at dataene skal være reelt tilgjengelige for den type tjenester Kultur- og naturreise har jobbet med.

Eksplisitt stedfesting har vært en forutsetning for at innhold skal kunne bli en del av de løsninger og tjenester vi har jobbet med. En liten del av de kulturdata som er åpent tilgjengelig er stedfestet, og det er også store utfordringer knyttet til kvaliteten på stedfestingen. For videre arbeid bør en fokusere på to ulike områder for å bedre tilgangen og kvaliteten på stedfestet informasjon. Eksplisitt stedfesting – og da både på kvalitet og volum og implisitt stedfesting – gjennom semantiske koblinger til stedsobjekter som stedsnavn, områder og eiendom.

Tydlig og åpen lisensiering er i praksis en viktig forutsetning for innovativ og fleksibel bruk av kulturdata. Vi har i prosjektet gjort tydelige rede for dette i andre notater slik at det kan være lett å hente ut informasjon for etatene og andre miljøer. I tillegg har viktigheten av riktig lisensiering vært formidlet og diskutert i workshoper om digital formidling og i andre fora. Selv om prosjektet har et oppdrag innen åpne data så har vi vært meget opptatt av at det skal gjøres i tråd med personvern- og åndsverksrettigheter.

Aktiviteter knyttet til data

I prosjektet har vi lagt vekt på å legge til rette for skapende rom. Arbeidet med data kan deles inn i to hovedkategorier; beriking og ny innholdsproduksjon.

Beriking av etatenes og andres datasett

Arbeidet har tatt form av forbedring av tekster, supplering av foto, påføring av metadata, stedfesting og lisensiering. Et arbeid som er utført av lokale aktører, partnere og prosjektgruppen. Til dels i form av organiserte workshops eller prøvd integrert som en del av ordinær virksomhet. Og ikke minst har det vært gjort et intensivt arbeid knyttet til demonstratorutviklingen.

I tillegg til de datasett som er gjort tilgjengelig i løpet av 2015 så har prosjektet på ulike måter jobbet med andre dataeiere og datasett. Dette arbeidet har bestått i kartlegging og avklaring rundt teknologi, utvekslingsformat og juridiske avklaringer. Målet med dette arbeidet har vært å kunne gjøre tilgjengelig et bredere utvalg relevant informasjon. Stedfestede data og innhold som både er interessante i seg selv, men som en også vurderer vil kunne fungere bra i kontekst av de datasett som er tilgjengelig nå. NRK-materiale, Norge i bilder og stedsnavn (SSR og Norsk stadnamnleksikon) kan nevnes.

En viktig måte å berike data på er ved å ta i bruk semantiske teknologier. I prosjektet har en begynt å utforske lenkede åpne data (LOD), både i form av et eget underprosjekt ledet av Riksarkivet, og i det nordiske samarbeidet NorLOD hvor Digisam er en sentral aktør. Arbeidworkshops (nasjonalt og nordisk), seminarer og nordisk konferanse har vist et meget tydelig behov for møteplasser og felles utforskning i det som fremdeles er et ganske nytt teknologisk område. En avgjørende faktor for å utnytte teknologien er å bli enige om nasjonale autoritetslister for sted, tid, person. Her har Kultur- og naturreise bidratt til å løfte frem betydningen, og i å få en fortgang i prosessene. I underprosjektet Kultur- og natur LOD er det utviklet noen [demonstratorer](#) med bruk av data fra etatene og MUSIT; foto, lokaliteter, matrikkel, folketelling fra Telemark. Disse viser et potensiale i koblede data. Kartverket har på sin side jobbet med å gjøre adressedata tilgjengelige som semantiske data. Erfaringene så langt avdekker et stort behov for å utforske semantiske teknologier videre, noe en vil gjøre i 2016.

Produksjon av nytt innhold

Dette arbeidet har vært konsentrert rundt utforming av Wikipediaartikler og digitale fortellinger. I tillegg til nye registreringer av brukerminner til Kulturminnesøk. Det er verdt å nevne at i Telemark har frivillige registrert, fotografert og kartfestet over 1100 brukerminner.

Mye av produksjonen av wikipediaartikler og digitale fortellinger har inngått som en del av den viktige kompetansehevingen på digital formidling vi har kjørt i form av en serie workshops (ca. 20), primært i pilotområdene, men også internt hos Riksantikvaren. Deltakere har vært samarbeidspartnere lokalt og regionalt; frivillige fra ulike foreninger og lokalt ansatte i kulturorganisasjoner, kultur- og naturforvaltning.

I tillegg til egenproduksjon fra lokale aktører, partnere og prosjektgruppe ble det satt ut noen bestillinger på profesjonelle produksjoner. Det gjelder «trikkepodcast» for strekningen Jernbanetorget – Torshov i Oslo, i regi av Lutter Øre, barnerrute (videoer) i Gvarv av Lutter Øre, ca 20 videoer fra Dovre om natur- og kulturhistorie, produsert av Jazzmontør. Den siste serien som er laget er en serie på videoer langs utvalgte punkt på pilegrimsleden fra Oslo til Trondheim, også produsert av Jazzmontør. Her ga Riksantikvaren en tilleggsbevilgning til Nasjonalt pilegrimssenter. Alle produksjonene har vært laget i samarbeid med prosjektet. Videre sto Avinett for stedfesting av folketellingen av 1910 i samarbeid med Riksarkivet.

Antall nye digitale fortellinger i form av tekst og foto, lydfortellinger eller videoer om kultur og natur i pilotområdene som er lagret i Digitalt fortalt er mer enn 500.

3) Infrastruktur/teknologi

Som et tidsavgrenset prosjekt har Kultur- og naturreise ikke hatt mulighet for å etablere eller forvalte egen infrastruktur. Som det blir redegjort for i et eget kapittel så har en i regi av prosjektet med litt ulike målsetninger utviklet egne formidlingsløsninger og åpne grensesnitt, men det har hele tiden vært en forutsetning at en skulle basere disse på de åpne fellesløsninger for lagring, tilgjengeliggjøring og sammenstilling som var tilgjengelig.

Samtidig har prosjektet vært en aktiv bruker av flere av disse løsningene og med dette vært med på å teste dem ut, gi konstruktive tilbakemeldinger til dem som forvalter de ulike løsningene og på den måten bidra til utviklingen med tanke på formidlingsløsninger og åpen bruk. Spesielt i forhold til Norvegiana har en hatt en aktiv rolle i forhold til utviklingen av versjon 2 av denne løsningen. Når det gjelder forholdet mellom Norge digitalt og Norvegiana er det utarbeidet et eget notat om muligheter for samhandling og erfaringsutveksling mellom de to tjenestene.

Hoved erfaringene gjennom prosjektperioden har vist at det er et stort behov for infrastruktur som går ut over enkeltsamlinger, institusjoner og sektorer. Våre tydelige erfaringer er at det er behov for:

- Fellesløsninger for lagring og tilgjengeliggjøring av formidlingsrettet innhold ved tjenester som Digitalt fortalt.
- Fellesløsninger for aggregering og formidlingsrettet sammenstilling av innhold ved tjenester som Norvegiana og LoCloud med tilhørende dokumenterte API-er.
- Åpne og gjenbrukbare formidlingsløsninger som kartdemonstratorene utviklet i prosjektet.

Slike tjenester innebærer en mye enklere tilgang til store mengder data for brukerne. Ved siden av overblikk og tilgang så betyr det ikke minst en effektivisering og ressursbesparing. Det må være et mål å unngå at hver kommune / fylke / etat / firma må bygge opp sin egen infrastruktur. Videre gir slike løsninger helt andre muligheter for sammenstilling av data, bedre data, reduksjon av avhengigheter og dermed redusert risiko. Det er behov for økt stabilitet / ytelse, dokumentasjon og forutsigbarhet. Erfaringene fra uttestingene i prosjektperioden gir et godt grunnlag å bygge videre på i å videreutvikle en fleksibel og robust nasjonal infrastruktur for kultur-, kulturminne- og relaterte geodata.

I et verdiskapingsperspektiv så har tjenester som Rallarvegen (Hordaland fylkeskommune), Prøysenappen (Hedmark fylkeskommune), Ætteforsker og Hjortefot (Martin Havnør), Stedr (utviklet i EU-prosjektet Tag CCloud med SINTEF som partner), NRK-tjenesten Nidaros (i samarbeid med Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider), Norgeskart, Opplev Norge (begge Asplan Viak) og En blå tråd (Trondheim kommune) hatt god nytte av felles infrastruktur og API.

4) Mobilformidling og formidling mer generelt

I løpet av prosjektperioden har vi som partnerskap lært mye om formidlingsløsninger som ikke fungerer og løsninger som fungerer. Og vi har vært gjennom en tidsperiode hvor det knapt fantes en norsk app om kultur og natur til at «alle» vil utvikle apptjenester. Bruken av QR-koder spredte seg og er testet ut. I løpet av denne perioden har teknologiutviklingen gått hurtig, og ikke minst har åpen og nettbasert kartteknologi vist seg å være fleksibel og egnet til sammenstilling og formidling av vårt innhold.

Vi har testet mange ulike apper og vi har hatt brukertesting av demonstratorappen KNappen. De fleste brukere ønsker gode muligheter for filtrering av innhold og er glad i tematiske og geografiske innganger, gjerne knyttet til en rute. Noen brukere ønsker all informasjon tilgjengelig, men det er de

færreste. Vi har også erfart at kobling av ulike typer informasjon og ulike stemmer gir en bredere og et rikere informasjonsgrunnlag enn om en ser dem enkeltvis.

KNappen

KNappen, som ble utviklet i samarbeid med EVRY, i 2013-2014 ga oss mange verdifulle erfaringer og ble en visualisering av en rekke ulike problemstillinger; datakvalitet, sammenstilling av data, uthenting av data, grensesnitt og ytelse. KNappen er gjort tilgjengelig for allmenheten som en [nettbasert løsning](#). Testing av KNappen har også gitt etatene erfaring med brukertesting. Videre har prosessen med KNappen – fra anbudsprosess via gjennomføringen og til ferdigstilling – gitt økt bestillerkompetanse og kunnskap om hvordan lede en slik teknologiutvikling. Kompetanse som kan være nyttig å ha med seg inn i andre anbudsprosesser. Det vises for øvrig til tidligere orienteringer og presentasjoner av KNappen.

Fleksible og åpne stedsbaserte formidlingsløsninger

Erfaringene fra KNappen og ny tilgjengelig teknologi resulterte i et nytt utviklingsløp, fra april 2015 i samarbeid med Norkart, som har ført frem til [en åpen og stedsbasert formidlingsløsning](#). Det har vært det store innovative grepet i denne siste fasen av prosjektet. Systemet gir enkel tilgang til innhold fra 25 mindre og større samlinger. Dette er sammenstillinger som tidligere aldri er gjort. Systemet har stor fleksibilitet. Det er mulighet til å filtrere og velge kilde/tema. Og ønsket om å ta utgangspunkt i en rute er løst. Her kan enhver GPS-rute legges inn. Og vi har gjort det mulig å ta i bruk alle stier og ruter fra ut.no.

Tjenesten kan brukes på ulike måter. Fra den som ønsker å ta i bruk den åpne kildekode for videreutvikling av denne eller egne tjenester eller lage en egen kartvisning ved hjelp av noen få klikk i kartgeneratoren. Riksantikvaren har anvendt løsningene i Historiske vandreruter, verdiskapingsprosjekt i samarbeid med DNT, og i Krigsminneprosjektet. Samarbeidspartnerne vil i 2016 se nærmere på hvordan løsningene kan gjenbrukes; både i form av integrasjon i etatenes egne løsninger, som Kulturminnesøk, og for videreutvikling som fellestjenester på tvers av etatene. Utvidelse av antall datasett er bare én problemstilling.

Det er ikke bare internt hos etatene og nære samarbeidspartnere denne løsningen har vekket interesse, men også fra en rekke ulike fagmiljøer innen offentlig forvaltning, som NVE, Oslo kommune, Trondheim kommune, museer og frivillig organisasjonsliv. Et konkret eksempel på at tjenesten er tatt i bruk er prosjektet «En blå tråd» - en overbygning og katalysator for ulike aktiviteter og tiltak som fokuserer på kulturminner og kulturmiljø i tilknytning til Nidelva og Trondheim indre havn. Prosjektet er del av KMDs plansatsning mot de fire største byene. Potensialet for samfunnsgevinster er til stede. Ved minimale eller små ressurser kan mange ulike aktører ta i bruk løsningene til eget formål og slipper selv å investere i store utviklingskostnader. For nærmere informasjon om formidlingsløsningene se rapport og selve tjenestesiden.

Vizbox Dovrefjell

Kultur- og naturreise har også fulgt opp et annet formidlingsspor i 2015, hvor de kartbaserte formidlingsløsninger et tatt et skritt videre og gitt en ny dimensjon. Vi har fått utviklet en 3D-modell av Dovrelandskapet. På modellen avspilles ulike kart, markering av kulturminner, verneområder, E6, Dovrebanen og pilegrimsleden. Parallelt avspilles en video med fakta- og fortellinger om området på en skjerm. En visualisering som på en annen måte viser potensialet i å sammenstille ulike datatyper og kilder og hvordan de kan berike hverandre. Utviklingsprosjektet er et samarbeid med firmaene Vizbox og Shortcut Oslo. Den fysiske boksen skal plasseres på Dovre slik at den kan brukes til informasjonssvirkosomhet og inkluderes i formidlingsopplegg. Videoene kan for øvrig brukes av etatene i Kultur- og naturreise og samarbeidspartnere. Telemark har latt seg inspirere av løsningen og er i gang med å utvikle en lignende tjeneste for Telemarkskanalen.

En mer utfyllende oversikt over formidlingsløsninger utviklet i eller i dialog med prosjektet finnes [her](#).

Forvaltning av teknologi – åpen kildekode

Som prosjekt ble Kultur- og naturreise avsluttet i 2015 og selv om en har valgt løsninger og strategier som på best mulig måte skal sikre gjenbruk og relevans utover prosjektperioden så er dette likevel en viktig problemstilling for et videre arbeid.

Fokus på prinsipper for åpen kildekode har vært sentralt for utviklingen i regi av prosjektet. I tillegg til åpenhet og lisensiering for gjenbruk, så betyr dette også at en har lagt vekt på å ha en åpen prosess og jobbet med kodestruktur og moduler som legger til rette for gjenbruk på ulike nivå slik at den formelle åpenheten skal ha en reell verdi.

Verdien av åpen kildekode viser seg i praksis over tid, og svært mye åpne kodebaser er i praksis ikke levende med en bred og aktiv forvaltning. Innenfor rammene av prosjektet har det ikke vært mulig å få validert om det som er utviklet faktisk vil bli brukt og videreutviklet. Dette skyldes primært at en rett og slett ikke har avsluttet den første utviklingsfasen før helt mot slutten av prosjektperioden. Men en har likevel sett noen eksempler på at eksterne partnere og brukere har sett verdi i den koden som er utviklet, har kommet med konkrete bidrag til kodebasen. I praksis krever nok en slik prosess en aktiv forvaltning og dette vil være viktig for et videre samarbeid.

Kunnskapsdeling

Kultur- og naturreise har vært et stort kunnskapsdelingsprosjekt. Gjennom mer enn 20 workshops, en serie fagdager (10), 1 konferanse, et utall presentasjoner over hele Norge og utenlands, via bloggen og sosiale medier og ikke minst i svært mange direkte møter og gjennom rådgivning, har ansatte fra partnerne og prosjektet løftet frem problemstillinger, skapt og beriket innhold, delt erfaringer, og formidlet konkrete resultater til mange ulike miljøer. Ikke bare hva som har skjedd i dette prosjektet, men også om andre relevante prosjekter og satsninger fra inn- og utland. Interessen og behovet har vært og er stort – det er helt tydelig

Prosjektet avsluttet rekken med fysiske møteplasser med en workshop i konkret arbeid med lenkede åpne data 12. november og en erfaringskonferanse med 130 deltakere 13. november 2015. Begge arrangementer markerte en overgang og en kontinuitet fra prosjekt til et fastere tverretatlig samarbeid i arbeidet med å sikre økt, bredere og mer effektiv bruk av åpne kultur-, kulturminnedata og relaterte geodata gjennom et mer effektiv tverretatlig digitalt samarbeid. Konferansen 13. november fungerte som en muntlig rapportering om mange av de ulike temaene man har arbeidet med, ikke bare fra prosjekteierne og -ledelsens side, men også fra pilotområdene og andre involverte. Konferansen ble strømmet og opptakene utgjør en del av den samlede rapporteringen.

Oppsummering

Kort oppsummert er lærdommen fra prosjektet:

- Det er stadig større interesse for åpne kultur- og kartdata og løsningene som er utviklet
- Vi har identifisert behov for enkel tilgang og sammenstillinger
- Vi har identifisert behov for og utviklet en første versjon av nasjonale, fleksible og gjenbrukbare kartbaserte formidlingsløsninger for visning av data på tvers
- Vi har skapt mer innhold
- Vi har økt kunnskap om hva vi har av innhold, hvordan vi skal heve kvaliteten, gi tilgang og hvordan de kan brukes

- Det er mye innhold som venter
- Innholdet må lisensieres
- Det er behov for mer kunnskap om potensielle brukere og bruk
- Vi har erfart at det er et potensiale i semantiske koblinger
- Det er oppnådd stadig større bevissthet om åpne data i samfunnet, i institusjoner og organisasjoner – men det er behov for et kontinuerlig arbeid for å videreutvikle og skape en åpenhets- og delingskultur.
- Det er behov for et tverretattlig samarbeid som kan være en pådriver og katalysator når det gjelder tilgang til åpne data innen kultur- og kulturminnesektoren – og opptre som en samlet aktør overfor andre sektorer.
- Det er og behov for at et slikt miljø er utrustet med en relevant teknologisk verktøykasse slik at sentrale statlige aktører kan arbeide sammen med hverandre og med andre aktører; nasjonalt – regionalt /lokalt, på tvers av størrelse, forvatningsnivåer, og sektorgrenser, offentlig – frivillig, og offentlig – kommersielt mm
- Det er etablert et mer forankret og tydeligere samarbeid mellom partnerne og andre miljøer. Etatene har tydeligere kunnskap om hvordan arbeidet med tilgjengeliggjøring og formidling av data kan spille sammen med mer interne prosesser og egne satsninger. Visshet om behovet for å jobbe sammen om felles utfordringer og felles løsninger for å sikre økt, bredere og mer effektiv bruk.

Det var et gledelig utfall at prosjektperioden ble avsluttet med etablering av et videre digitalt utviklings samarbeid i regi av Riksantikvaren, Kartverket, Kulturrådet og Riksarkivet hvor kompetanse videreføres og det skal bygges på erfaringer og resultater fra Kultur- og naturreise, i tillegg til øvrig utviklingsarbeid i og utenfor etatene. Arbeidet er i gang, og med en felles søknad til Difis medfinansieringsordning for digitaliseringsprosjekter som en første milepæl 20. februar 2016. Det er en ambisjon å utvikle og etablere ett sett med robuste felles infrastrukturkomponenter for aggregering, sammenstilling og tilgjengeliggjøring av kultur-, kulturminnedata og relaterte geodata og etablere en tydelig struktur med ansvar og roller rundt denne infrastrukturen. Målet er å sikre effektivisering internt og mellom etatene og økt bruk av dataene for bredere målgrupper. Det vil også være et sentralt møtepunkt og grenseflate mot andre sammenstilte løsninger som Miljøstatus – og vil dermed kunne bidra til bedre samhandling på tvers. Med bakgrunn i erfaringer fra prosjektet er målet å etablere et vinn – vinn samarbeid der resultatene blir større og mer generelle enn det den enkelte etat kan oppnå på egenhånd.

Slik vi ser dette er det et svar på overordnede føringer fra regjeringen som helhet, som «Digital agenda for Norge» og «Fellesføring i tildelingsbrevene for 2016», og KLDs «IKT-strategi for miljøforvaltningen 2016 – 2020».